

УДК 378:37.013:811.111:004.8

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2026.109.04>

Баклаженко Ю. В.

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

У статті здійснено теоретичне обґрунтування принципів організації навчання англійської мови професійного спрямування у закладах вищої освіти в умовах інтеграції інструментів штучного інтелекту в освітній процес. Дослідження базується на аналізі сучасних українських і зарубіжних наукових праць, присвячених проблемам використання штучного інтелекту в освіті, методики навчання іноземних мов та формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності.

У роботі розглянуто трансформацію загальнодидактичних принципів науковості, системності та послідовності, міцності й ґрунтовності результатів навчання, свідомості й активності здобувачів освіти, доступності в умовах застосування генеративних інструментів штучного інтелекту. Підкреслено, що зазначені принципи зберігають свою фундаментальність, однак набувають нових аспектів значення з огляду на специфіку використання інструментів ШІ, необхідність критичного осмислення та перевірки достовірності згенерованого контенту.

Обґрунтовано систему методичних і спеціальних принципів ШІ-інтегрованого навчання англійської мови професійного спрямування, до яких віднесено принцип практичної реалізації комунікативної компетентності, педагогічної доцільності, академічної доброчесності, спеціалізації, фізичної та когнітивної ергономічності, забезпечення мотиваційної достатності та автономії навчальної діяльності. Сукупність окреслених принципів визначає умови педагогічно виваженої інтеграції штучного інтелекту як допоміжного інструменту навчання, що сприяє професійній спрямованості комунікації, етичному використанню цифрових ресурсів, підтриманню когнітивного балансу та сталості навчальної мотивації.

Результати дослідження поглиблюють теоретико-методичні засади навчання англійської мови професійного спрямування та окреслюють багаторівневу систему дидактичних, методичних і спеціальних принципів, що регулюють інтеграцію інструментів штучного інтелекту в освітній процес закладів вищої освіти.

Ключові слова: англійська мова професійного спрямування, штучний інтелект в освіті, принципи навчання, дидактичні принципи, комунікативна компетентність, академічна доброчесність, автономія навчальної діяльності.

У реаліях, які склалися у світі протягом останніх років, інформаційні системи та технічні засоби почали відігравати вирішальну роль для ефективності досягнення визначених цілей. Не виключенням стала і система вищої освіти України, яка швидко адаптується до обставин сьогодення і успішно реалізує сучасні тенденції використання технічних засобів в освіті – організацію змішаного навчання, онлайн-технології, використання штучного інтелекту в освіті тощо. Так, у 2020 році було схвалено також Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні, яка проголошує «значне збільшення кількості кваліфікованих спеціалістів у галузі штучного інтелекту, в тому числі наукових та науково-педагогічних працівників, а також поширення серед населення навичок компетентного використання штучного інтелекту» [2] як очікуваний результат її реалізації. Освіту і професійне навчання визначено одними із пріоритетних сфер, в яких реалізуються завдання державної політики розвитку галузі штучного інтелекту.

Досягнення зазначених цілей вимагає виваженого застосування інформаційних технологій з відповідними методичними підходами, що забезпечують ефективне поєднання безпосередньої та опосередкованої форми взаємодії студентів і викладачів.

Відтак, нагальною потребою стає перегляд засад та принципів навчання іноземних мов, їхнє переосмислення та розширення з огляду на нові реалії, з якими стикаються учасники освітнього процесу у своїй діяльності, зокрема, застосування новітнього засобу навчання – інструментів штучного інтелекту (ШІ).

Мета роботи полягає в науковому обґрунтуванні принципів організації навчання англійської мови професійного спілкування у закладах вищої освіти в умовах використання інструментів штучного інтелекту.

Українські науковці активно розробляють тему використання штучного інтелекту в освіті – існують дослідження використання інструментів ШІ у навчанні історії (Г. Казаков, І. Точиліна), природничо-математичних предметів (М. Мар'єнко), біології (Н. Постернак, Л. Яницька, А. Михайлова), навчанні англійської мови (А. Мельник, М. Кадемія, І. Візнюк, А. Поліщук тощо). Питання використання чат-ботів і великих мовних моделей для навчання говоріння й письма англійською мовою досліджували J. Du, Y. Li, B. Li, C. Bonk та ін. Можливості індивідуалізованого навчання засобами штучного інтелекту досліджували М.М. Яцишина, О.М. Федчишин, К. Певень, Н. Хміль, Н. Макогончук, О.І. Папач, О.Ю. Горожанкіна, адаптивні платформи для персоналізації навчання у вищій освіті розробляли й аналізували R. Luckin, E. du Plooy, P. Simon; застосування інструментів ШІ для оцінювання знань дослідили О.І. Яценко, J. Burstein, M. D. Shermis, P. Foltz, психолого-педагогічні умови інтеграції ШІ у процес навчання іноземної мови військових досліджено М. Кругляк.

Накопичений досвід використання інструментів штучного інтелекту є значним надбанням сучасної освіти. Учасники освітнього процесу у відносно короткий термін набули нових технологічних компетентностей та отримали практичні навички використання різноманітних інструментів штучного інтелекту як

засобів навчання. Безсумнівно, значні зміни відбуваються не лише у шляхах та засобах організації навчання, але і в основоположних підходах та принципах такого навчання і відтак, вимагають переосмислення. Отже, соціальне замовлення вищої школи та потреба у розробці нових систем навчання англійської мови професійного спрямування із використанням сучасних інструментів ШІ обумовлюють актуальність і доцільність формулювання теоретико-дидактичної основи організації такого навчання, зокрема, формулювання принципів ШІ-інтегрованого навчання англійської мови.

Проблема визначення принципів навчання є невід'ємною частиною розробки системи та методики навчання. Принципи навчання, як одна із дидактичних категорій – це основні положення, що визначають зміст, організаційні форми і методи навчальної роботи. Принципи навчання визначаються та трактуються відповідно до уявлення про закономірності процесу навчання [4], і хоча вони є основоположними категоріями дидактики, можуть конкретизуватися з огляду на зміну інших складових навчального процесу – особливостей форми, умов, моделей, технологій та засобів, обставин організації навчання, особливостей учасників освітнього процесу тощо. Так, розвиток теорії навчання іноземних мов в аспекті вивчення культури призвів до формулювання принципу взаємопов'язаного навчання мов та культур. Поява новітніх засобів навчання є одним із факторів, який також впливає на переосмислення методичних, а подекуди – і дидактичних принципів навчання.

Проектуючи систему навчання професійно орієнтованої англійської мови із використанням засобів генеративного штучного інтелекту, необхідно спиратися на ієрархію принципів, що включає загальнодидактичні, методичні та спеціальні принципи.

Загальнодидактичні принципи навчання включають [4, 6] низку принципів, які лежать в основі вивчення всіх дисциплін. Використання ШІ в освіті впливає на згадані принципи та зумовлює деякі зміни в їхньому змісті та акцентах.

Так, принцип *науковості*, що полягає у необхідності співвідносити зміст освіти із досягненнями науки, набуває особливого значення в контексті використання штучного інтелекту в освіті. Штучний інтелект є важливим інструментом, який пришвидшує науковий прогрес та примножує досягнення, що в свою чергу, створює необхідність оновлення змісту навчання. Водночас, мова іде не лише про відбір змісту навчання відповідно до досягнень науки, а і про верифікацію та перевірку змісту навчання з огляду на можливі спотворення фактів системами ШІ, які здатні на так звані галюцинації.

Особливого значення набуває принцип *системності та послідовності* у навчанні. Як помічник (агент, тьютор) у навчанні, штучний інтелект надає широкі можливості для самостійного навчання, може запропонувати безліч вправ та завдань на різноманітні теми. Водночас, як зазначав ще К.Д. Ушинський, «голова, наповнена уривчастими, незв'язаними знаннями, подібна до комори, в якій все в безладді й де сам господар нічого не розшукає». Саме у такому відкритому просторі можливостей, які надаються ШІ, набуває особливої ваги роль методики навчання та викладача, який зможе запропонувати саме ту послідовність, частотність, розмір та співвідношення тем, вправ, завдань, активностей, продемонструє міжпредметні зв'язки, які сприятимуть засвоєнню знань.

Принцип *міцності та ґрунтовності* навчання реалізується в обранні відповідної стратегії навчання, послідовності представлення нового матеріалу та закріплення та повторення вивченого, змісту самостійної роботи студентів тощо. В цьому сенсі використання ШІ задовольняє цей принцип, зокрема, завдяки можливостям зменшити зусилля на розробку матеріалів для повторення вивченого матеріалу, покращенню контролю за результатами самостійної роботи студентів (невідкладений зворотній зв'язок із боку ШІ), поглиблене відпрацювання окремих елементів навчання, створення drills матеріалів та вправ для автоматизації навичок та вмінь, які ще Ч.Фрайз вважав необхідними типами вправ для опанування іноземної мови.

У безпосередньому зв'язку із попереднім принципом виступає і принцип *свідомості та активності*, що спирається на закономірність пізнавальної діяльності людини про знання як результат самостійної розумової праці та свідомої діяльності. ШІ дає здобувачам можливість відчувати навички та вміння, розвивати компетентності за допомогою ШІ як агента навчання, отримавши доступ до необмеженої кількості вправ та завдань різних типів. За умови керування такою самостійною роботою з боку викладача, наданні настанов щодо організації роботи з ШІ, активність студентів зможе принести значні результати. Принцип свідомості при використанні ШІ також передбачає відповідальний відбір / генерацію навчального матеріалу з усвідомленням потенційних ризиків (його недостовірність, порушення права інтелектуальної власності тощо) та з виконанням принципу академічної доброчесності.

Принцип *доступності* диктує необхідність представлення матеріалу для засвоєння на рівні, що відповідає рівню досяжності – не надто складному, але й не занадто легкому. Цей принцип в певному сенсі пов'язаний із принципом *індивідуалізації* навчання – врахуванням індивідуальних особливостей студентів – їхніх інтересів, стилів навчання, рівнів навченості. Всі ці особливості можна врахувати під час створення навчального контенту за допомогою ШІ, оптимізувавши рівень складності представленого матеріалу, визначивши типи та види вправ, створивши відповідні засоби унаочнення тощо. Відтак, принцип *наочності*, передусім зорової наочності, також реалізується під час ШІ-інтегрованого навчання, оскільки взаємодія із ШІ часто відбувається опосередковано через зорові символи – текст, сприяючи залученню зорової пам'яті.

Таким чином, використання інструментів ШІ зумовлює уточнення змісту та умов реалізації загальнодидактичних принципів навчання, акцентуючи увагу на аспекті доброчесності, критичному аналізі згенерованого матеріалу, контролю із боку викладача.

Із розвитком дидактики та методики викладання окремих дисциплін, загальнодидактичні принципи навчання конкретизувалися для досягнення цілей в окремих дисциплінах, утворюючи системи **методичних принципів**. Сучасні підходи до виокремлення принципів навчання англійської мови професійного спрямування у закладах вищої освіти центровані на комунікативному, інтегрованому із майбутньою професією, полікультурному навчанні мов [7].

У дослідженні навчання професійно орієнтованої англійської мови у ЗВО технічного профілю З.М. Корнева виділила набір основоположних принципів, які складають систему із трьох підсистем. Так, перша підсистема включає принцип **практичної реалізації комунікативної компетентності у навчанні** та три підпорядковані йому принципи: культурологічності, врахування різних варіантів англійської мови та автентичності навчальних матеріалів. Друга підсистема включає провідний принцип забезпечення **мотиваційної достатності у навчанні** та три підпорядковані принципи: принцип занурення у зміст майбутньої спеціальності засобами вивчуваної мови, принцип проблемності та ситуативності навчання, принцип інтегрованого навчання всіх видів мовленнєвої діяльності. Третя підсистема включає провідний принцип – **автономії навчальної діяльності** та три підпорядковані йому принципи (автономії творчої навчальної діяльності, принцип рівноправності навчальної автономії студентів та принцип творчого навчального співробітництва. [3]. Розглянемо ці принципи у розрізі ШІ інтегрованого навчання англійської мови.

Принцип практичної реалізації комунікативної компетентності у навчанні розуміється як спрямування навчального процесу на розвиток професійно орієнтованої англійської комунікативної компетентності через виконання завдань, наближених до реальних професійних ситуацій спілкування. Особливістю реалізації цього принципу в ШІ-інтегрованій методиці навчання є те, що по-перше, сама взаємодія з ШІ-агентом відбувається у формі комунікації, імітуючи процес спілкування. За умови використання ШІ мовою вивчення (англійською), така взаємодія стає тренажером реального спілкування. По-друге, використання **автентичних матеріалів** у прямому значенні терміну (оригінальних матеріалів, створених носієм мови), частково замінюється використанням матеріалів, створених на основі великих масивів автентичних текстів (зокрема, під час взаємодії з ШІ-агентами, під час використання тренувальних матеріалів). У даному сенсі велике значення має ступінь навченості ШІ моделі, рівень її мовної досконалості (до прикладу, ШІ-моделі, навчені на базах мов, які представлені у меншому ступені – бази мов, якими розмовляє невелика кількість мовців, мови народних меншин тощо, можуть робити помилки, генерувати недосконалі тексти). На сьогодні розповсюджені ШІ-інструменти (Gemini, ChatGPT тощо) мають високий ступінь навченості англійською мовою та генерують мовно правильні тексти, однак можливість екстраполювати методику на менш розповсюджені мови необхідно критично оцінювати. По-третє, необхідно усвідомлювати, що генерований ШІ текст не може створювати **культурологічний** продукт. Навіть більше, «міксуючи» елементи для створення нового продукту з різних джерел різного культурологічного походження, «доповнюючи» прогалини у змісті інформацією, яка не є релевантною до проблеми, ШІ потенційно може спотворити уявлення про культурний компонент змісту навчання. Варто відзначити, що ШІ-моделі вільно оперують англійською мовою у різних регістрах спілкування (офіційному чи неофіційному стилях, в американському чи британському варіантах мови, у різних галузевих контекстах), тому ризики скоріше виникають у змісті згенерованих текстів, а не їхній формі. Відтак, реалізуючи принцип комунікативності а ШІ-інтегрованому навчанні, необхідно дотримуватися конкретизованого принципу *ШІ-доповненого комунікативного тренування та автентичності культурологічних матеріалів*.

2. Принцип забезпечення мотиваційної достатності у навчанні. Сучасні дослідження свідчать про позитивний вплив генеративного штучного інтелекту на мотивацію студентів. Зокрема, встановлено, що використання генеративного ШІ має статистично значущий позитивний вплив на мотивацію та залученість студентів університетів за когнітивним, поведінковим, емоційним та суб'єктивним параметрами. Результати також показують, що індивідуальне та навчання в малих групах з використанням генеративного ШІ суттєво підвищує рівень когнітивної й емоційної залученості [12]. Експериментальні дані підтверджують ці висновки: інструменти генеративного ШІ функціонують як когнітивні катализатори, а адаптивні навчальні середовища демонструють стабільне зростання показників навчальної мотивації та темпів засвоєння знань [8].

Водночас, у науковій літературі зафіксовано й суперечливі результати щодо впливу ШІ на мотивацію навчання. Так, С. Ву [11] зазначає, що перехід від спільної роботи з GenAI до індивідуальної діяльності хоч і супроводжується зростанням відчуття контролю з боку людини, однак водночас призводить до зниження внутрішньої мотивації та підвищення рівня нудьги. Подібні висновки простежуються і в дослідженні впливу ШІ на мотивацію до навчання професійно орієнтованої англійської мови, зокрема за мотивами реалізації професійних і особистих планів, соціокультурної комунікації та інтелектуального розвитку використання програм штучного інтелекту має тенденцію послаблювати мотивацію до вивчення іноземної мови. Натомість за мотивами задоволення від навчального процесу та отримання позитивного зворотного зв'язку ШІ-застосунки здатні посилювати та підтримувати мотивацію [10]. Крім того, дослідники звертають

увагу на тимчасовий характер мотиваційного ефекту: хоча генеративний ШІ має стимулювальний вплив на навчальну мотивацію студентів, з часом величина цього ефекту зменшується [9].

Таким чином, принцип забезпечення мотиваційної достатності передбачає педагогічно виважене використання генеративного ШІ для навчання студентів, за якого його застосування підтримує внутрішню мотивацію, інтерес і відчуття залученості під час самостійної роботи, проте не замінює навчання в аудиторії. Ефективність генеративного ШІ як мотиваційного чинника значною мірою залежить від форм організації навчання, характеру завдань і тривалості використання, що потребує системного методичного регулювання.

Це пов'язано і з принципом *проблемності та ситуативності навчання*, оскільки саме проблемне навчання обумовлює використання ШІ як інструменту для вирішення поставленої проблеми, досягнення цілей тощо, а не як заміник самостійно прийнятих рішень. Провідну роль у реалізації цього принципу відіграє належним чином сформульоване усвідомлення принципів добросовісного використання ШІ у навчанні.

Принцип *занурення у зміст майбутньої спеціальності засобами виучуваної мови* передбачає застосування професійно-зумовлених тем, ситуацій та змісту навчання вже із першого року навчання у закладах вищої освіти. Логіка побудови навчального матеріалу від широкої професіоналізації (на першому етапі навчання) до вузької професіоналізації (на другому етапі навчання) дозволяє поступово розвивати професійно орієнтовану англомовну компетентність здобувачів та формувати позитивний досвід спілкування у професійному середовищі. Безперечно, можливості ШІ дозволяють створювати адаптовані до спеціальних професійних потреб навчальні матеріали, до прикладу, генерувати тексти на задану тему, професійно-зумовлені ситуації, насичувати вправи професійною лексикою тощо, таким чином реалізуючи *принцип ШІ адаптації навчальних матеріалів до професійних потреб*.

Принцип *інтегрованого навчання всіх видів мовленнєвої діяльності*, безперечно, залишається актуальним, водночас, не всі види мовленнєвої діяльності можуть бути ШІ-доповнені однаковою мірою, принаймні, станом на сьогодні в безкоштовних ШІ-моделях відкритого доступу. Безперечно, як тренажер лексичних, граматичних навичок, редактор писемного мовлення, та текстів для читання ШІ-інструменти мають великий потенціал. Водночас, для розвитку комунікативної компетентності в говорінні та аудіюванні необхідні додаткові функції, або спеціально розроблені програми, що зазвичай мають обмежений або платний доступ. Водночас, потенційно значущим є створення відео-контенту, які можна використовувати для формування компетентності в аудіюванні. Ситуативне ж говоріння, спонтанні людські реакції, емоційна забарвленість мовлення у поєднанні з невербальними знаками залишаються у царині традиційного навчання людиною.

Щодо третьої підсистеми **автономії навчальної діяльності**, вона відіграє провідну роль у ШІ-інтегрованій методиці навчання. Саме ШІ-інструменти дозволяють підтримувати автономію навчання студентів, надаючи негайний зворотній зв'язок, можливості адаптації рівня складності завдань, видозмінюючи навчальні завдання до стилів навчання студентів. Відтак, саме інструменти ШІ дозволяють досягти автономії творчої навчальної діяльності (водночас з можливістю отримати зворотній зв'язок у будь-який момент), реалізувати різноманітність навчальної автономії студентів та творче навчальне співробітництво з використанням ШІ як джерела ідей.

Окрім зазначених вище методичних принципів навчання, вимоги сьогодення актуалізують потребу розробки і спеціальних принципів навчання з огляду на використання інструментів штучного інтелекту. Актуальними у цьому контексті є принципи використання систем ШІ, сформульовані в Інструктивно-методичних рекомендаціях щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти (2024) та Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти (2025). Згідно з рекомендаціями, основними теоретико-дидактичними засадами використання ШІ в освіті є:

1. *Принцип справедливості та інклюзивності* (зокрема, доступності для всіх учасників освітнього процесу та недопустимості дискримінації та нерівності між учасниками освітнього процесу);

2. *Принцип законності та прозорості* (наявність прав використання інструментів ШІ, розкриття інформації про використання систем ШІ)

3. *Конфіденційності та безпеки* (недопущення витоку персональних даних, захист від шкідливого вмісту);

4. *Принцип відповідального та етичного використання ШІ* (впровадження ШІ в освітній процес за зваженим рішенням закладу освіти, використання ШІ ґрунтуючись на етичних принципах та цінностях, використання ШІ з осмисленням ризиків його використання);

5. *Принцип педагогічної доцільності*, який визначає ШІ не єдиним, а субсидіарним інструментом навчання;

Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти пропонують перелік семи принципів етики для надійного ШІ, розроблених у 2019 році незалежною експертною групою AI HLEG Європейської комісії. Ці принципи включають принципи контролю з боку людини, технічної надійності та безпеки, конфіденційності й управління даними, прозорості, різноманітності, недискримінації та справедливості, суспільного та екологічного добробуту та підзвітності.

Підсумовуючи викладені вище принципи та аналізуючи їх з точки зору їхньої застосовності у навчанні професійно орієнтованої англійської мови у закладах вищої освіти, пропонуємо виокремити такі спеціальні принципи:

принцип **педагогічної доцільності** – виважене та усвідомлене використання ІІІ у методично обґрунтованих формах роботи (аудиторної чи самостійної), під час виконання спеціально розроблених вправ, відпрацювання сценаріїв та ситуацій спілкування із чітко регламентованими ролями ІІІ (тьютор, співрозмовник тощо);

принцип **академічної доброчесності** – відповідальне та усвідомлене використання ІІІ згідно з чітко регламентованими правилами та етичними принципами, у визначений спосіб, у виокремлених ситуаціях та із визначеною роллю ІІІ, з прозорістю застосування ІІІ інструментів;

принцип **спеціалізації** – застосування інструментів ІІІ для адаптації та диференціації змісту навчання відповідно до мети професійно орієнтованого навчання англійської мови;

принцип **фізичної та когнітивної ергономічності** – застосування ІІІ у спосіб, який максимально сумісний з комфортним фізичним та психологічним навантаженням на учасників освітнього процесу.

Загальну систему принципів навчання професійно орієнтованої англійської мови з використанням інструментів ІІІ зображено на рис. 1.

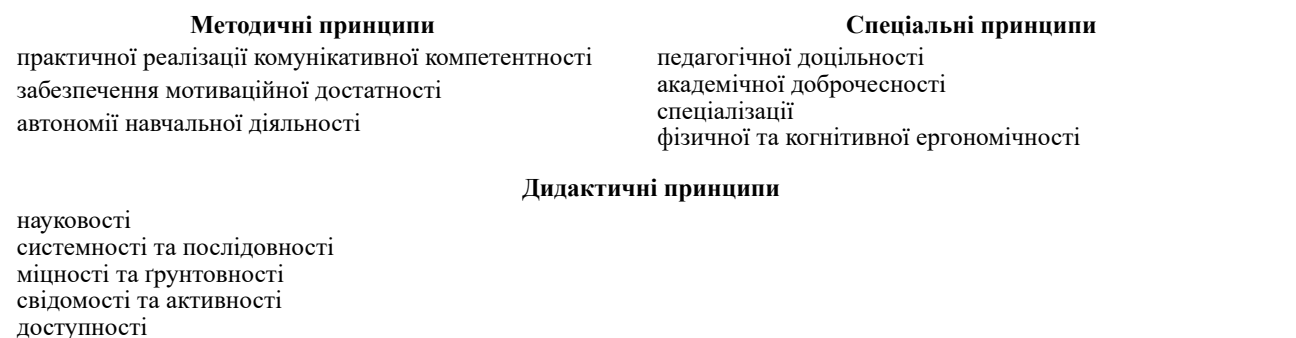

Рис. 1. Система принципів навчання професійно орієнтованої англійської мови з використанням інструментів ІІІ

Висновки та перспективи досліджень. У статті здійснено теоретичне переосмислення реалізації загальнодидактичних, методичних та спеціальних принципів навчання англійської мови в умовах використання інструментів штучного інтелекту. На основі аналізу сучасних українських і зарубіжних досліджень з проблематики штучного інтелекту в освіті та методики навчання іноземних мов обґрунтовано доцільність ієрархічного підходу до систематизації принципів навчання. Загальнодидактичні принципи (науковості, системності та послідовності, міцності та ґрунтовності, свідомості й активності, доступності) зберігають свою фундаментальність, однак особливої ваги в умовах ІІІ-інтегрованого навчання набувають аспекти критичного аналізу згенерованого контенту, академічної доброчесності, педагогічного контролю та верифікації інформації. **Методичні** принципи комунікативної спрямованості, мотиваційної достатності, занурення у зміст майбутньої спеціальності, проблемності й ситуативності, інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності та автономії навчальної діяльності набувають нових форм реалізації завдяки можливостям ІІІ щодо адаптації контенту, надання негайного зворотного зв'язку та моделювання професійно орієнтованих комунікативних ситуацій. **Спеціальні** принципи ІІІ-інтегрованого навчання англійської мови професійного спрямування (принцип педагогічної доцільності, академічної доброчесності, спеціалізації, фізичної та когнітивної ергономічності та забезпечення мотиваційної достатності) зорієнтовані на особливості використання ІІІ-інструментів у навчанні англійської мови професійного спрямування. Таким чином, запропонована система принципів забезпечує таку модель організації навчання, у межах якої штучний інтелект розглядається не як заміник викладача, а як допоміжний та ефективний інструмент реалізації педагогічних цілей.

Використана література:

1. Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти. 2024.
2. Кабінет Міністрів України Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядження від 2 груд. 2020 р. № 1556-р (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text> (дата звернення: 25.02.2026).
3. Корнєва З. М. Система професійно орієнтованого англійського навчання студентів технічних спеціальностей у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 «Теорія і методика навчання: германські мови» (011 – Освітні, педагогічні науки). Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2018.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 486 с.
5. Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти. 2025.

6. Фіцула М. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. пед. закл. освіти. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 414 с.
7. Чернявський Б. Р. Формування іншомовної компетентності у майбутніх економістів у процесі інтегрованого навчання : дис. ... канд. пед. наук. Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2021. 20 с.
8. Bai Y., Wang S. Impact of generative AI interaction and output quality on university students' learning outcomes: a technology-mediated and motivation-driven approach. *Scientific Reports*. 2025. Vol. 15. Art. 24054. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-025-08697-6>
9. Liu X., Guo B., He W., Hu X. Effects of Generative Artificial Intelligence on K-12 and Higher Education Students' Learning Outcomes: A Meta-Analysis. *Journal of Educational Computing Research*. 2025. Vol. 63, No. 5. P. 1249–1291. DOI: <https://doi.org/10.1177/07356331251329185>
10. Semenкова M. The influence of AI on the motivation of students of non-linguistic specialties to learn foreign languages. *Національна академія Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2025. Т. 42, № 3. С. 185–197.
11. Wu S., Liu Yu., Ruan M., Chen S., Xie X. Human-generative AI collaboration enhances task performance but undermines human's intrinsic motivation. *Scientific Reports*. 2025. Vol. 15. Art. 15105. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-025-98385-2>
12. Xia Q., Li W., Yang Y., Weng X., Chiu T. A systematic review and meta-analysis of the effectiveness of Generative Artificial Intelligence (GenAI) on students' motivation and engagement. *Computers and Education: Artificial Intelligence*. 2025. Vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2025.100455>

References:

1. Istruktyvno-metodychni rekomendatsii shchodo zaprovadzhennia ta vykorystannia tekhnologii shtuchnoho intelektu v zakladakh zahalnoi serednoi osvity (2024) [Instructional and methodological recommendations for the introduction and use of artificial intelligence technologies in general secondary education institutions]. [in Ukrainian].
2. Kabinet Ministriv Ukrainy Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku shtuchnoho intelektu v Ukraini: rozporiadzhennia vid 2 hrud. 2020 r. № 1556-r (iz zminamy) [Cabinet of Ministers of Ukraine On approval of the Concept of development of artificial intelligence in Ukraine: Order of December 2, 2020 No. 1556-r (as amended)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text> (data zvernennia: 25.02.2026). [in Ukrainian]
3. Kornieva Z. M. (2018) Systema profesiino oriietovanoho anhlo-movnoho navchannia studentiv tekhnichnykh spetsialnostei u vyshchykh navchalnykh zakladakh [The system of professionally oriented English language training for students of technical specialties in higher educational institutions]: dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.02. Kyivskiy natsionalnyi lnhvistychnyi universytet. Kyiv. [in Ukrainian]
4. Kuzminskyi A. I. (2005) Pedahohika vyshchoi shkoly [Pedagogy of higher school]: navch. posib. Kyiv: Znannia. 486 s. [in Ukrainian]
5. Rekomendatsii shchodo vidpovidalnoho vprovadzhennia ta vykorystannia tekhnologii shtuchnoho intelektu v zakladakh vyshchoi osvity (2025) [Recommendations for the responsible implementation and use of artificial intelligence technologies in higher education institutions]. [in Ukrainian]
6. Fitsula M. (2002) Pedahohika [Pedagogy]: navch. posib. dlia stud. vyshch. ped. zakl. osvity. Kyiv: Vydavnychi tsestr «Akademiia». 414 s. [in Ukrainian]
7. Cherniavskiy B. R. (2021) Formuvannia inshomovnoi kompetentnosti u maibutnikh ekonomistiv u protsesi intehrovannoho navchannia [Formation of foreign language competence in future economists in the process of integrated learning]: dys. ... kand. ped. nauk. Zaporizkyi natsionalnyi universytet. Zaporizhzhia. 20 s. [in Ukrainian]
8. Bai Y., Wang S. (2025) Impact of generative AI interaction and output quality on university students' learning outcomes: a technology-mediated and motivation-driven approach. *Scientific Reports*. Vol. 15. Art. 24054. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-025-08697-6>
9. Liu X., Guo B., He W., Hu X. (2025) Effects of Generative Artificial Intelligence on K-12 and Higher Education Students' Learning Outcomes: A Meta-Analysis. *Journal of Educational Computing Research*. Vol. 63, No. 5. P. 1249–1291. DOI: <https://doi.org/10.1177/0735633125132918>
10. Semenкова M. (2025) The influence of AI on the motivation of students of non-linguistic specialties to learn foreign languages. *Natsionalna akademiia Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seria: pedahohichni nauky*. Т. 42, № 3. С. 185–197.
11. Wu S., Liu Yu., Ruan M., Chen S., Xie X. (2025) Human-generative AI collaboration enhances task performance but undermines human's intrinsic motivation. *Scientific Reports*. Vol. 15. Art. 15105. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-025-98385-2>
12. Xia Q., Li W., Yang Y., Weng X., Chiu T. (2025) A systematic review and meta-analysis of the effectiveness of Generative Artificial Intelligence (GenAI) on students' motivation and engagement. *Computers and Education: Artificial Intelligence*. Vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2025.100455>

Yu. Baklazhenko. Principles of ESP Instruction in the Paradigm of Artificial Intelligence Integration.

The article aims to provide a theoretical substantiation of the principles underlying the organization of English for Specific Purposes (ESP) instruction in higher education institutions under conditions of AI-integrated learning. The study is based on an analysis of contemporary Ukrainian and international research on AI in education, foreign language pedagogy, and professional communication training.

The paper analyzes the transformation of general didactic principles – scientificity, systematicity and consistency, durability and solidity of learning outcomes, consciousness and learner activity, and accessibility – in the context of using generative AI tools in foreign language instruction. It is argued that although these principles retain their conceptual foundations, their practical implementation requires reinterpretation in light of AI-generated content, issues of verification, and the need for critical engagement with digital outputs.

The study further substantiates a system of methodological and special principles for AI-integrated ESP instruction, including the principle of practical realization of communicative competence, pedagogical expediency, academic integrity, specialization, physical and cognitive ergonomics, ensuring motivational sufficiency, and learner autonomy. These principles define the conditions under which AI functions as a supportive instructional tool rather than a substitute for pedagogical interaction, ensuring professionally oriented communication, ethical use of digital resources, cognitive balance, and sustainable learner engagement.

The findings contribute to the theoretical and methodological framework of ESP instruction by substantiating a multi-level system of didactic, methodological and AI-specific principles that guide the pedagogically sound integration of artificial intelligence into professional English teaching in higher education.

Key words: *English for Specific Purposes; artificial intelligence in education; principles of instruction; didactic principles; methodological principles; communicative competence; academic integrity; learner autonomy.*

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу
CC BY 4.0